

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadástalban átvéve:	
Egy évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz kordva:	
Egy évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egy évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Közzététel: minden nap a helyi és országos hírek kivételével.

Bevezető: Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kérésére visszafizetés vagy megújításra nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a kiadástalban intenzív.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD jan. 9.

Nagy-Várad ünnepe.

(—a.) Szent László városa fejlődésnek, történetének nevezetes határkövéhez érkezett s e nagy fordulónál megállapodik egy napra, ünnepet, méltó ünnepet ül, melyen visszatekintve megfutott küzdelmes pályájára s a múlt gazdag tapasztalataiból új erőt merítve, bizalommal indul az új küzdelembe, mely reá a modern élet eleven lüktetése között várakozik.

Kettős ünnepe van ma Nagy-Várad városának. Az eddig szétszórta szerény hivatali helyiségek helyett új, diszes, szép, tágas székházat emelt, — ezt a székházat ma nyitja meg ünnepélyes diszgyűlés keretében Nagy-Várad város törvényhatósága. Együttal pedig ma veszi át az építő Ganz-czégtől a város a teljesen kész és már működésben lévő villamos művet, mely pompás világitást szolgáltat Nagy-Várad minden utcájának, a külvárosok legutolsó sikátorának is.

Tagadhatatlan nagy dolog mindakettő a város életében. Az új székházra égető szüksége volt a városnak. A városi hivatalok öt ócska, rossz, szűk, sötét épületben voltak elhelyezve, szerteszét szórva a város különböző részein. Ha valakinek egyszerre két városi hivatalban volt dolga, órákig járhatott, míg elvégezhette. Egyik városi hivatal a másikkal nehézkesen tudott érintkezni és a mi a legfőbb, az egymástól távol fekvő hivatalok működése felett bajos volt a hivatásos ellenőrzést gyakorolni.

Most valahára készen áll a város új székháza, a város főterén, a festői Körözs-parton, együtt valamennyi a polgármestertől az utolsó rendőrig.

Természetes, hogy áldozatba került, de erre szükség volt s a meghozott áldozat hisszük, nem megy kárba.

Hasonlóképpen elodáztatlan szükség volt a közvilágítás rendezésére. Igaz, volt harmincz esztendő óta tisztességes gázvilágítása (a Fő-utcán Auer-fénnyel) Nagy-Váradnak. De ebből a kisebb fekvő utcák mit sem kaptak; nemcsak a külvárosok, de még a belváros akárhány utcája is petroleummal volt gyéren világítva. Az adót egyformán fizetik minden

utcán, mindenütt joguk van megkövetelni a tisztességes közvilágítást.

Megtörtént ez is és pedig oly szerencsés módon, hogy helyes vezetés mellett, amit joggal várhatunk, nagy jövedelem forrása lesz a városnak.

A város mai ünnepéből bőven és előkelő módon veszi ki a részét Nagy-Várad főpásztora, Szmracsányi püspök.

A régi várad püspökök örökös főispánjai voltak e vidéknek. Ez a kép ujul meg előttünk a múltból ma, mikor a püspök gavallér módon reprezentál a város helyett s vendégeül látja palotájában az egész törvényhatóságot.

Az új palota a Körözs partján Szent László dicsőségét fogja hirdetni beláthatatlan időnkig. Az a festőművész, aki az új székház freskóit festette, szerencsés inventióval azt a jelenetet festette az új városház falára, amelytől Váradnak örök dicsősége származik.

Szent László erényei, a magyar hazaszeretet, munka és igazságosság uralkodjanak abban az új palotában és az az új kor, mely ma kezdődik Nagy-Várad életében, új dicsőséget fog szerezni városunknak s jólétet lakóinak.

Adja Isten!

Az új városház.

Irta: Dr. Némethy Gyula.

Ha nem is akarjuk azt mondani, amihez különben volna némi jogunk, hogy a ma fölavatandó renaissance palota legművészi, legimpozánsabb alkotás mindama profán középületek között, melyeket valaha a Körözs partján Szent László városában emeltek: annyit mindenki kénytelen elismeri, hogy annak fölavatása nemcsak közsé, de művészeti életünkben is elsőrangú fontosságú esemény. Éppen ezért nemcsak a szakkörök, de mindnyájunk érdeklődése ma a körözs-parti új palota felé fordul, melyben végre nemcsak alkalmas és kényelmes, de a szó teljes értelmében fényes és részben művészi otthonra talál az eddigi disztelen épületekben szétszórta városi hivatalnoki kar, a Szent László-tér, a Körözs-part pedig oly diszt nyer, aminőről egy évtizeddel ezelőtt nem is álmodunk.

A városi tanácsnak 10712—1901. sz. a. kelt végzése folytán kötött szerződést Nagyvárad város közönsége mint munkaadó és ifj. Rimanóczy Kálmán, mint vállalkozó közzétett 1901. okt. 31.-n írták alá az építő, Dus László és Hillinger Lipót. Az így aláírt szerződést a törvényhatósági bizottság 1901. nov. 14-iki gyűlésében hagyta jóvá. E szerződés ér-

telmében az építő kötelezte magát, hogy 1903. jul. 1-ére fölépíti 679,265 koronáért a régi reáliskola és elemi iskola telkén az új székházat a mellékelt tervek szerint. A régi reáliskola lebontását 1901. okt. 31-én, az alapozást 1902 febr. 26-án kezdték meg. 1902 novemberében földel alá került az épület, 1903 májusában pedig elkészült nagyjában külsőleg, a belső vakolattal együtt. Amennyiben a toronyórát csak decemberben helyezték el, s vették használatba, a székház teljes külső elkészítését decemberre kell helyezni. A belső berendezés épen csak a fölavatás napjára lett kész. Az építés felévi késedelmét részben a nyári strike idézte elő. Egyébként nem jelentéktelenek az eredeti tervtől való eltérések sem, főleg a főhomlokzat kiképzésénél.

Az új városházának, mely kétemeletes téglapépület, három homlokzata van: egy a Teleky-utcára, a másik a főhomlokzat, a Szent László térre, a harmadik a Nagy-Körözs-utcára néz. Ezen a fronton van a torony. E három front három udvart határol.

A Teleky-utcai homlokzat egy kissé sablonos kaszárnyaszerű alkotás; a főhomlokzat fénypontja az épületnek; a körözs-utcai igen festőiv és impozánsá teszi az épület összehatását. A Nagy-Teleky-utcai homlokzat 77-42 m. hosszú, a főhomlokzat ellenben csak 51, végre a Körözs-utczára néző homlokzat összes hossza csaknem 90 méter (89-80.)

A főhomlokzat, melynek legnagyobb hibája, hogy előtte alkalmatlankodik a Szent László-templom szegényes frontja*, (hogy kiméletes kifejezésekkel éljünk), egy középső magasabb kiugrásból (rizalit) s két szárnyból áll. A rizalit földszintjét a kocsi-feljáró foglalja el, öt kapuzattal. Három kapu elől a gyalogosok, jobbról, balról egy kapuzat a kocsik részére. A rizalit első és második emeletének közepét a nagyterem három óriási ablaka foglalja el, míg attól jobbra balra a rizalit traktusa szintén kettős. A rizalit első és második emeletét öt hatalmas köoszlop kereteli kompozita oszlopfekkel. Ezek diszes architravja és párkányzata fölött egy mellvéd (balustrade) vonul el, mely fölött attika-szerűen emelkedik egy harmadik emelet, mely hosszában öt részre van tagolva. A középső részben van a város domboru címere, fölötté körseleles homlokzaton, két ölt allegorikus szobor, melyek között és fölött külön talapzaton egy hatalmas bronz

* Hogy lehetne a Szent László templom előbb utóbb égetővé váló kérdését megoldani úgy, hogy maga a templom helyet ne változtasson? Erre a kérdésre mi már megtaláltuk a feleletet: a jelenlegi minden tekintetben értéktelen templom helyére egy középponti épületet kellene emelni (Centralban), ha csucsives stílusban, olyanformát, mint a fünf-hausi templom Bécsben, (melynek kupuláját a többi közt Steindl átvette és a parlamentre alkalmazta), egy csucsives kupulával és két alacsony toronnyal, homlokzatával a székház felé fordulva. Egy ilyen épület sehonnán se tenné csuffá a városházát, no meg a Szent László-tér perspektíváját.

ERTESITÉS! Van szerencsénk értesíteni a mélyen tisztelt fűszer-vevőinket, hogy a mai naptól két koronán felüli vegyes fűszer vásárlásánál 4%-ot engedményezünk. — Telefon: 249. —

Teljes tisztelettel

Csordás Testvérek

SZENT LÁSZLO-TER

AZ UJVÁROSHÁZA MELLETT.

Ujság! Tarka házi MOSÓSZAPPAN, kilója 48 fillér.

terjedelmű terjeszti impozáns szárnyait. E középső tagozattól jobbra-balra három-három ablak. Ezeket a jobbra-balra egy-egy eredeti körseleletes ormu tagozat, melyek előtt két-két kőszobor pompázik: a földművelés, kereskedelem, ipar és igazságszolgáltatás allegóriái. Mind a szobrokat bécsi minták után *Gerstenbrein* kőfaragó készítette. A hatalmasan kiemelkedő rizalit fölül magas francia kupolaszerű tető emelkedik magasságban egy francia koszoru párkánnyal ketté osztva, orrán kis laternával, melyen zászlórúd látható.

A jobbra-balra eső szárnyak annyiban vannak egyszerűbben tartva, hogy oszlopok helyett pilaszterek (falszalagoszlopok), egy-egy szárnyon négy-négy tagolja azokat szélességükben. A pilaszterek között az első emeleten három három, a második emeleten hat hat ablak van. Ez utóbbiak ikerablakok. A rizalit balustrade-ja azonban egészen áthúzódik mindkét szárnyon. A balustrade fölött nincs, mint a rizalitról, attikaszzerű traktus, hanem rögtön a kettős tető következik. Ennek következtében a rizalit hatalmasan kiemelkedik a szárnyak között, ami, természetes igen előnyös dolog. A földszint az egész épületen körül rusztikaszerűen van tartva. A rizalit első emeletén erkély fut végig. A főhomlokzat gazdag és izléses alakításával az egész épület külsejének fénypontja.

A sokkal egyszerűbben tartott *körözsparthi front* először, valami 34 méternyi hosszúságban, párhuzamosan fut a telek-utcai fronttal, s így a parttól mind beljebb húzódik, majd derékszög alatt kinyúlik 30 méternyre, s a Körözsparthoz oly közelségben, mint a Sz. László-tér szöglet, tompaszögben 650 méternyre vonul, a *torony* alatt, végre a Körözsparthoz és az utcavonallal párhuzamosan még 30 méternyre megy, az újvárosi plébániáig. Az 50:50 m. magas torony két emeletnyi magasságig a fronttal egyformán van tagolva, tető fölött egy magasabb pusztá traktus következik egy nem igen jól festő félkör ablakkal. E fölül emelkedik egy jóniai oszlopokkal díszített sokkal csinosabb emelet, alant órával, följebb ikerablakkal végre a befejező kettős balustrade, melynek felső része nyílt koronaszűrt és igen izlésesen, finoman és eredeti módon van komponálva, így hogy bár tulajdonképpen csonka, a befejezetlenség benyomását még sem teszi. A torony e felső része a főhomlokzat legfelső emeletének motívumaira emlékeztet s így a torony és épület közötti harmóniát igyekszik helyreállítani. Helyreállítani, mert bizony a torony arányai nem olyanok, hogy a főhomlokzattal egyensúlyt tarthasson. Minthogy a torony oly közelálló a körözsparthi front jobb végéhez, a tornyot sokkal szélesebbre és magasabbra kellett volna tervezni, s akkor nem buzta volna szét az épületet, hanem egyensúlyt tartott volna az élnyúló baloldallal. A londoni parlament egyik végén álló Viktória torony nagy magassága mellett éppen vastagságával ellensúlyozza az élnyúló épület túlsó oldalának hosszúságát. A körözsparthi homlokzat ellenben sehogyszem olvad össze a főfronttal, hanem idegenszerűleg csatlakozik ahhoz. A torony egyes emeletei között különben semmiféle arányt, numerust vagy rythmust nem voltunk képesek fölfedezni.

Mindamellettagadhatatlan az egész épület képe, a Kishidről nézve nappal úgy mint éjjel, az alatta folyó Körözsszel együtt igen megkapó és impozáns látványt nyújt, melyben természetesen nagy része van pompás fekvésének; nappal a gazdag és változatos architektónikus tagozás imponál, éjjel a kivilágított épületöreg, no meg a fénylő óralap a magasban. A Kishidről most már valóban impozáns körképben gyönyörködhetni. E körképnek architektónikus fénypontja mindenesetre a városház.

Az épület külső megjelenését lényegesen módosítja a *falak* és a *burkolat*, no meg a *tetőzet anyaga*. A falak téglából vannak. Az épület alatt több mint méternyi magasságban végigfutó lábazat (socket) vörösmárványból készült, az összes szabad oszlopok, párkányzatok, szobrok kolozsvári és bacsoroki kőből, a torony befejező balustradeja budakalászi mészkőből. A főhomlokzat egészen horganybádoggal van fődve, míg a többi szárnyak cseréppel.

Az épület belsejéből három nagyobb művészi igényekkel föllépő helyiséget emelünk ki. Először is az *előcsarnokot*, melybe a hoszu feljáróból három ajtó viszen, s melynek mennyezetét részben karst-i szürke márvány oszlopok tartják.

Az előcsarnokban balkézfélről esik a kapus szobája, jobbra a fekete márvány *emléktábla*, melynek szövege a következő:

Nagyvárad törvényhatósági joggal felruházott városnak ezt a székházát

I. Ferencz József apostoli magyar király uralkodása alatt az 1901—1903. években mikor

a főispán dr. *Beöthy* László

a polgármester *Rimler* Károly volt tervezte és építette

íj. *Rimanóczy* Kálmán műépítész az építési munkát

Köszeghy József városi főmérnök műszaki felügyelete alatt

Csordacsics Ferencz építő mester ellenőrizte.

Másodszor a *lépcsőházat*, mely egyes széles lépcsővel kezdődik, de a magasság felén kettéoszlik. A vörösmárvány lépcsőfalakat két oldalt karst-i csiszolt márvány mellvéd korlát határolja. A lépcsőház díszét emeli az I. emelet magasságában a karst-i szürke márvány oszlopzat, a fordulón a réz kandelaberek, végre „last not least” *Udvary Béla* tempera falfestményei. A mennyezet látható *Szent László* halottas kocsij, melyet angyalok ragadnak Váradra, míg a kocsit két angyalra támaszkodó Hungaria-alak követi, mely gyászban. E legendának történelmi jelentősége, illetőleg fontossága van: *Váradot naggyá a középkorban a szent király sírja tette*. A mennyezet alatt a függőleges, „arcus triumphalis szerű” falon, hármak kép, *triptychon* van, mely *Nagyváradnak bevételét* ábrázolja 1692-ben, illetőleg *Heissler* tábornok ünnepléses be- és a pasa kivonulását. A Benczur képre emlékeztető (Budavár bevétel) festmény tárgya szintén korszakalkotó jellegű. *Várad újjászülése ezzel a nappal kezdődött*. A díszlépcsőzet az első emelet széles folyosójára érve egyenesen a *diszterembe* lépünk. Szemben velünk az elnöki emelvény, fölül három óriási részben festett üvegű ablak modern stilizált virágmustrával. A középső felett négy allegorikus szobor között (*Peller* Ferencz művei) Várad czimere. A diszterem mennyezetén egy hatalmas körmező van, melynek négy szelete az eget példázza, felhők között a tudomány, művészet, ipar, kereskedelem, igazságszolgáltatás, közlekedés allegóriáival. Ez is *Udvary tempera*-képe. A terem jobb oldali falát három olajfestésű kép díszíti: középen a *király* ifjúkori képe, jobbra *Tisza* Kálmán, balra *Deák* Ferencz. A baloldali falat *Bihari* Sándor mileniumi festménye foglalja el: *Zsigmond magyar király fogadja Ulászló lengyel királyt*

a *várad* *összekesegyházban*, *Szent László sírja előtt 1412* ben. A pompás kép, mely világitás szempontjából is elég előnyös helyet kapott, s mely a falnak mintegy súlypontjában van, *Várad legdicsőségesebb korszakát idézi vissza*, mikor t. i. a körözsparti város királyok és császárok találkozó, részben nyugvóhelye volt, s midőn a szent király csudákkal dícsült teteme Váradot Európaszerte híressé, tiszteltté tette.

A Bihari-képtől jobbra *Kossuth* Lajos képe foglal helyet; a baloldali mező még üres. A nagyteremnek az ablakos oldalával szemközt levő másik hosszabbik fala át van törve, amennyiben itt egy alcove-szerű helyiséggel s egy mély karzattal bővítették a termet. Esztétikai szempontból előnye is, hátránya is van az elrendezésnek. Előnye, hogy így a nagytermet jobban át lehet tekinteni. Hátránya, hogy ez oldal és az ablakos oldal közt semmi összhang nincs s a karzat elég nehézkes alkotmány. Praktikus szempontból erre az utólagos bővítésre okvetlen szükség volt, mert a nagyterem bizony nem igen nagy. Hossza 18—10 m. szélessége 11. A vele egy belső teret képező alcove hossza 11.40, szélessége 4.30 m. s így ez az alcove még jelentékenyen fokozza a nagyterem befogadó képességét. A nagyteremtől az ablakok alatt kis ajtók vezetnek a Szent László-térre nyíló erkélyekre. A nagyterem magassága 11.60 m. Embermagasságig tölgyfával van burkolva a falazat, azon felül gazdag dekoratív festés aranyozott gipsz domboru díszítés következik, a keskenyebb oldalon egy-egy géniusz csoportot ábrázoló szalag-képpel, frizzel.

A szobrászmunkák a helybeli *Peller* Ferencztől valók, a dekoratív festések *Linhardt* Vilmos budapesti művész izlését dicsérik.

A díszitmények, architektónikus tagozatok stílusa a modern renaissance és barokk, mint pl. a berlini parlamentnél, az ablak és a butor díszítések ellenben egyszerűen modern (secessio). Ilyen stílusban készültek a nagy terem villamoslámpái is: egy nagy csillár és 12 kisebb fali lámpa 5—3 lánggal. A diszterem esteli világitása ehhez képest pazarabb a pazarabbnál. Megjegyezzük végül, hogy a nagy terem ugyszólván egész padlózatát elfoglalják a székek, melyek az elnöki emelvény középpontjából rajzolt félkörvonalak irányában, tehát amfiteátrálisan vannak elhelyezve. Ugyszólván csak az alcove-tér szabad. A modern stílusban készült székek tölgyfából, az ülések és hátpárna tulokbőrrel készültek. Az egész épület btorzatát *Kovács* Kálmán, *Széles* Sándor és *Tóth* József asztalosok készítették. A villamos berendezés a *Gans*-cégtől, a csillárok a *Magyar Lámpa és fémaru részvénytársaságtól*. A stílus összhangja szempontjából jobban megfeleltek volna renaissance lámpák a modern stílusban pompázók helyett. A díszesebb helyiségek hajós-padozatu parkettel vannak ellátva. A kárpitosmunka a helybeli *Preis*-céget dicséri, amint hogy a vállalkozó *Rimanóczy*, ahol csak lehetett, helybeli iparosoknak, cégeknek adott munkát, amint egy némely elfoglalt lap alaptalan híresztelésével szemben jónak látunk különös nyomatékkal kiemelni. A közgyűlési terem központi fűtésre van berendezve, a többiek cserépkályhakkal alag-sor, a souterrain pedig vaskályhakkal van ellátva. A levéltárban könyea érthető okokból nincs kályha. Lépcső ellenben sok van, felhúzó lift ellenben csak kettő s ez is csak fa-felhúzásra van berendezve. Az egész épületben villamos lámpák égnek, ilyenek világitják meg a toronyóra számlapját is éjjelenként. A toronyban különben *tűzország* van elhelyezve s így az kettős célú is szolgál. Vízvezeték az összes traktusokon és emeleteken. A főhomlokzat nagy kapuzatán kívül a Körözsparthról egy, a torony alatt, a Nagy Telek-utczáról két nagy kapun át lehet bejutni az épületbe.

12 havi részletfizetés mellett
létesít villamos bevezetéseket csillárokkal
együtt az

Elektrotechnikai vállalat

Nagyváradon, Kossuth Lajos-utca 11. (Füchsl-ház.)

Telefonszám: 509.

De lássuk immár az épület *beosztását*, illetőleg a személyzet, a hivatalok elhelyezkedését az épületben. A beton alapokra közvetlenül az *alagsor*, a *souterrain* következik. Az alagsorban a kispiaczi fronton 4 rendőrszoba, kápus szoba, őrmesteri szoba található. A Nagy-Teleky-utca felé néző alagsoron a levéltár foglal helyet 6 nagy helyiséggel. Az udvarokon női és férfi egyes és közös *lőrtőnk*, *tolonczok* vizsgálati szobája, központi fűtőhelyiség, vízvezetési műhely, a Körös-utca felé *rendőrök* nappali szobája, ügyeletes rendőrbiztos helyisége, fa- és szénraktár nyertek elhelyezést. A *földszinten* található: a pénzügyi számvevőség, orvosok, rendőrbiztosok, adóhivatal helyiségei. Az *első emeleten* a főhomlokzat közepén, a második emeletet is elfoglalva van a *diszterem*, ettől a Körös felé: *tanácsterem*, *polgármester*, *főegyző*, *aljegyzők*, *rendőri irattár*, *kiadó*, *iktató*, a *toronyszárnyban* a *főkapitány*, két fogalmazó, *büntetői bíróság*. A *keresztszárnyban* az *anyakönyvi hivatal* az *eskető teremmel*. A *diszteremtől* a Nagy-Teleky-utca felé: a *bizottsági terem*, a *főispán*, a *gazdasági tanácsos* a *főügyész*, *közigazgatási iroda*, *kiadó helyiségek*. A *második emeleten* a *mérnöki hivatal*, az *iparügyi*, a *szegényügyi osztály*, *bagatell bíróság*, *rendőrség*, *árvaszék*, *katonai osztály* nyertek elhelyezést.

Szerény ismertetésünk végén melegen gratulálunk ifj. *Rimanóczy Kálmán* urnak pompás alkotásához, mely méltón sorakozik *Szeged*, *Kecskemét*, *Győr*, *Arad* városok monumentális székházai mellé; az építést ellenőrző *Kőszeghy József* és *Csordacsics Ferencz* uraknak, kik csekélységünknek a legnagyobb szíveséggel nyújtottak fölvilágosítást, illetőleg szolgáltatnak adatokat e cikk megírásához, e helyen is hálás köszönetet mondunk.

Az új székház pedig, Nagyvárad büszkesége, disze, emelkedésének, föllendülésének emlékjele, magas toronyával a város biztonságának őre és védelme, álljon sokáig, lássa maga körül virulni, haladni évszázadokról évszázadokra *Szent László* városát!

Nagyvárad villamos műve.

Ezelőtt 30 évvel amint *Erzsébet* napján lezállt az alkony, Nagyvárad város közönsége csapatosan járta be a főbb utcákat, hogy színről-színre lássa a város fejlődésének, haladásának mértékmutatóját s gyönyörködjék a gázlámpák fényében.

A gázvilágítás behozatalával Nagyvárad a kultur városok sorába emelkedett, — legalább ezt hirdetik akkor orbi et urbi.

A gázvilágítás ünnepélyes megnyitásának központja a *Szent László-tér* volt, ahol a *kandelaberek*, *lámpaoszlopok* és más külön felállított alkalmatlanságokon a magyar korona, csillagok, kigyók, jelvények és hazafias jelszavak tündökölték a szó szoros értelmében láng betűkkel.

Azóta három évtized tapasztalataival vagyunk gazdagabbak s beláttuk, hogy a haladásal, fejlődéssel sehogyan sem lehet azt összeegyeztetni, hogy a város egyharmad részén jó vagy tűrhető közvilágításunk legyen, a város utcáinak kétharmada pedig pokoli sötétségben maradjon, a *petroleum világításra* kiadott tetemes összeg dacára.

Kerestük a módokat és eszközöket, hogy ezen a vizsás állapoton segíthessünk, azonban eredménytelenül. Egyik nehézség a város rendkívüli szétterjedtségében csucosodott ki.

Nagyvárad utcái mintegy 57000 méter hosszban ágaznak szét.

Ilyen óriási területet gázcsövekkel behálózni ha nem is éppen lehetetlen, de Nagyvárad

város anyagi erejét meghaladó áldozatot igényelne. Arról tehát nem ábrándozhattunk, hogy a különben megfelelő gázvilágítás előnyeit nyújthassuk a város egész közönségének.

Ami azonban nem sikerült a gázzal, meghozta a haladó kor genialitása.

A villamos erő és szikra mint annyi másban, a világítás terén is forradalmat idézett elő. Két szál sodrony óriási távolságra röpti szét a csodás szikrákat.

Alig másfél évtizeddel ezelőtt egy magyar város: *Temesvár*, volt az első egész Európában, hol a városi közvilágításra a villamos áramot vették igénybe. Azóta az ország igen sok városába diadalmasan vonult be a villamos szikra.

Ezekhez sorakozik most Nagyvárad, midőn nagy áldozatok árán közvilágítását új modern alapra helyezte.

Tagadhatatlanul nagy az örömmünk, amelyet a városnak a haladás és fejlődés útján tett ezen óriási lépése felett éreztünk; és ezen örömmünk nem a fő utcákon sziporkázó hatalmas ivlámpák fényözöne, hanem a sok, távolabb eső utcák égő szeméinek fénye fokozza. Az első mű, amelyből aránylag a szegényebb lakosságnak is jut rész.

Teljesedjenek be a villamos műhöz fűzött remények. Adja az ég Ura, hogy a hozott áldozatok nyomán ezen szegény város jövő boldogulása derüljön fel!

Nagyvárad város mai ünnepének egyik kiemelkedő mozzanata lesz a villamos mű felavatása.

Nagy reményekkel eltelve, hozta meg a város az áldozatot, amelyvel ezen hatalmas művet létesítette.

Ez alkalmából visszpillantást vetünk azokra a mozzanatokra, a melyek létesítését megelőzték.

A gázgyár szerződése.

A város és a gázgyár tulajdonosa között kötött szerződés 30 évre szólott; a határidő ellen nem lehetett kifogás, de a szerződés tartalma olyan volt, mintha azt a vállalkozó a város beleszólása nélkül, saját tetszése szerint szövegezte volna. A város teljesen ki volt szolgáltatva a gázgyár tulajdonosai kénye-kedvének.

Ebből a szerencsétlen szerződésből sok kellemetlenség, de még több hátránya volt a városnak. Különösen a régebbi időben, mikor más igazgató állott a gázgyár élén. Viszont elismeréssel kell konstatálnunk, hogy a mostani igazgató: *Rees Lajos* a legtapintatosabban igyekezett elkerülni minden összetűzközést.

A szerződés ilyen egyoldalú intézkedései érlelték meg azt a közvéleményt, hogy amint arra alkalom nyílik, szakítson a város a gázgyárral s a közvilágítást más uton és módon biztosítsa.

Az 1900. évben, a gázszerződés lejártának közeledtével a városházán is mindjobban előtérbe lépett a közvilágítás kérdésének a megoldása.

Akik ősmerték a város súlyos anyagi helyzetét, azt hangoztatták, hogy leghelyesebb ut az lesz, ha a város kelő garanciák és előnyök mellett megújítja a gázszerződést.

Erre meg is volt a hajlam a városnál még akkor is, mikor a város érdekeinek biztosítása céljából a gázszerződést a törvényhatóság felmondotta.

A világitási program.

A városi tanács előterjesztésére a törvényhatóság a világitási kérdésben egy bizottságot küldött ki, amelynek elnökévé *Bordé* Ferencz adóügyi tanácsnokot választották.

A bizottság terjedelmes világitási programot dolgozott ki, s ebben többféle propozíciót állított fel a közvilágítás kérdésének megoldására.

Felhívta gázgyár igazgatóságát, hogy mily feltételek mellett lenne hajlandó az egész város utcáit és tereit gázzal világitani?

A gázgyár igazgatója erre nézve kénytelen megindokolt válaszában kimutatta, hogy ez keresztülvihetetlen, sőt ha a város házilag akarná keresztülvinni, az esetben is káros lenne a városi pénztárra.

Ezután jutottak el a leghelyesebb módhoz, a kombinált gáz- és villanyvilágításhoz. Csekély kibővítéssel a gáz Auer-égőkre átalakítva megmaradt volna a város belső részein, míg az eddig *petroleummal* világitott külső körzetet, gyűrű alakjában villanyvilágitották volna. Kétségtelenül ez lett volna a legideálisabb megoldása a közvilágításnak, azonban a gázgyár a kibővítéseket és a magánfogyasztók részére kívánt kedvezményeket súlyosaknak találta s így a legszebb terv dugába dőlt.

Ilyen kísérletek után megszakadt a kérdés olyan irányu megoldása, hogy a gázgyárral együtt létesítse a város a közvilágítást s előtérbe lépett a közvilágításnak nyilvános árlejtés útján leendő biztosítása.

A köz- és magánvilágításra az 1901. évi január 10-én tartott közgyűlésben a törvényhatósági bizottság kiírta a nemzetközi pályázatot. Ebben villany-, légszesz-, vagy acetylénvilágítás külön-külön, vagy kombinálva volt kiírva és pedig vállalati rendszer vagy házi kezelés alapján.

Hogy tervezték a villamos világitást?

Az összehasonlítás teljessége szempontjából érdekesnek tartjuk annak felelevenítését, hogy a pályázat szerint miként volt tervezve a villamos mű.

Tervbe vettek 1200 izzó és 50 ivlámpát s az izzólámpák 30—40 méter távolságban terveztettek. Az izzó lámpák 300 drb 32 gyertyafényű, 920 drb pedig 16 gyertyafényű. A vezeték egy csekélyebb része a földvonalakon kábel, a város többi részén felső vezeték.

A központi telep részére három hely: a vízvezetési telep, a fafűzes és a vágóhid mellett levő terület jelöltetett.

A feltételek szerint a telep akként rendezendő be, hogy a közvilágításon kívül 6000 egyideig égő rendes gép s még 3000 egyideig égő lángra tartalék gép legyen.

Kik pályáztak?

A nemzetközi pályázatra a határidőig, 1901 márcz. 30-ig a következők nyújtottak be ajánlatot:

Ganz és társa, telep és vezeték építésére, Egyesült villamossági társaság, telep és vezeték építésére;

Rimanóczy K., if. Rimanóczy K. és Rendes Vilmos világitásra, concessió útján;

Westinghouse Electricität Gesellschaft (Berlin) építésre concessió útján;

A magy. forg. r. t. és a Bihari szénbánya és villamossági r. t. folytatólagos tárgyalásokat kértek.

A kereskedelemügyi miniszter szakértője: *Hollós* József kir. főmérnök bírálta fölül az ajánlatokat s megállapította, hogy

Rimanóczy és társa 25 évig évi 50.000 koronát kéretek a mű felépítése és berendezéseért, míg a közvilágítást 10 évig ellátják: az első 5 évben évi 47149 koronáért, a második 5 évben évi 43149 koronáért. Magánosok részére 1 hectowatt óra 7.5 fillér.

TELEFON 525.

TELEFON 525.

Első nagyváradai bádogos iparosok
**Villany- és légszeszvilágitási
felszerelési vállalata**
Fő-utca, Bazár-épület. (Színház oldalon).

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget miszerint a lejutányosabb árak mellett elvállalunk

szellőztetési berendezéseket a legnagyobb pontosság és jótálás mellett. Ugyisint minden igényeknek megfelelő és különböző alakú **villany- és légszesz csillárokat, ivlámpákat, világitó testeket** és ipari célokra alkalmas **elektromotorokat, szellőztetőket és felszerelési cikkeket** raktáron tartunk és szállítunk. Meglévő légszesz- és petroleum-lámpákat villanyos világitásra jutányosan átalakítunk. Költségvetéseket és felvételeket kötelezettség nélkül díjmentesen eszközlünk.

elektromos világitás, erőátviteli és

A Magyar vasuti forgalmi bank (villamos vasutal kombinálva) a közvilágítást évi 43668 kor. 80 fillérért, a magánvilágítás hw. 7 fillérért. Az egyesült vill. társaság az építést és berendezést 618,557 kor. 40 fillérért ajánlta, míg Ganz és tsa 579,358 kor. 60 fillért kért az építés és berendezésért.

A szakértő szerint legelőnyösebb a városra, ha házikézelésre *Ganz és társával* építetteti fel a város a villamos műv-t.

A pályázat adatai alapján *Hollós József* kir. főmérnök azon örvendtes kijelentést tette, hogy nézete szerint a villamos mű *öt évi működése után a város ingyen jut a közvilágításhoz*. Ez pedig nagy dolog volna Nagyvárad város közpénztárára, tekintve, hogy eddig (582 gázláng és 346 petroleum lámpa) évenként 45,000 koronát fizetett a város a silány közvilágításért.

A Ganz és tsa által ingyen elkészített tervek, valamint a beérkezett ajánlatokat a világitási bizottság kiadta felülvizsgálat végett a magyar mérnök és építész egyesületnek is. Az egyesület véleménye szerint szintén a Ganz-cég ajánlata volt a legelőnyösebb. A kazánok és gépegyeségek azonban az egyesület javaslatára szaporítandók.

A döntés.

A különböző tárgyalások és előkészítő munkálatok sok időt vettek igénybe, pedig már alig másfél év választott fel azon időponttól, amikor a felmondott gázszersződés leteltével a közvilágítást a villamos telepnek kell átvenni.

1902. év május 21-én rendezett közgyűlésen került döntés alá a város jövő életére fontos azon kérdés eldöntése, hogy a város *háziilag* kezelte-e a villamos művet s ha igen, elfogadja-e a Ganz-cég ajánlatát?

Még emlékeznünk pro és kontra elhangzott beszédekre. A 22 bizottsági tag által kért névszerinti szavazásnál 66 szóval 26 ellenében Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a házi kezelést elhatározta; a villamos telep kiépítése, berendezése, a hálózat elkészítése, üzemben tartása és felszerelésére szükséges összeget 864,735 koronában állapította meg s e célra 1000,000 korona kölcsön felvételét mondta ki. A telep és hálózat berendezését és felszerelését a Ganz-cégre bízta.

Kiváló fontosságú még a törvényhatósági bizottság 1902. évi október hó 9-én hozott azon határozata, hogy a műszaki véleményeknek megfelelőleg nagyobb gépegyeségek: 2 drb. 450 lóerejű és 1 drb. 355 lóerejű gép alkalmazassék, ami által mintegy 90,000 korona többletköltség merült fel. Ezen gépegyeség szaporítása által azonban a villamos telep képes esetleg a villamos vasutat is ellátni villamos árammal.

Ugyanezen alkalommal kötötte ki a törvényhatóság, hogy a villamos művet 1903. október 1-re köteles a Ganz-cég teljesen elkészíteni.

Gondoskodott továbbá a közgyűlés a villamos telep építése, berendezése és a vezetékhálózat építése és felügyeletéről s *Bordé Ferencz* főjegyző elnöksége alatt *dr. Károly Irén, Száhlender Károly, Bozoky Béla, Guttmann József, Mezey Mihály, Schöplín* Agoston biz. tagokat, *Komlóssy József* tanácsnokot, *Köszeghy József* v. főmérnököt, *Gerő Armin* főkapitányt, *Dús László* főgyészt, *Lovas Zsigmond* tb. főmérnököt, és *Csordacsics Ferencz* v. építészét küldötte ki s a bizottságban leendő részvételre *Hollós József* kir. főmérnököt és *Varró Domokos* kir. főmérnököt kérte fel.

Az építés és berendezés.

A központi villamos telepen van két drb. fekvő komponnd condensatiós gőzgép, 126 perccenkénti fordulati számmal és 450 tényleges lóerő közepes teljesítménnyel, mely teljesítmény 570 tényleges lóerőig fokozható; egy drb. álló komponnd, condensatiós gőzgép, 210 perccenkénti fordulati számmal és 300 tényleges lóerő teljesítménnyel, amely teljesítmény 425 tényleges lóerőig fokozható.

A kazánházban két drb. *Simonis-Lanz-féle* vízcsöves kazán van, egyenként 250 □ m. fűtő felülettel, 44 □ m. tulhevitővel; továbbá két drb. ugyancsak *Simonis-Lanz-féle* vízcsöves kazán, 100 □ m. fűtőfelülettel és 17 □ m. tulhevitővel.

A kazánok táplálására 4 drb. *Worthington* szivattyú szolgál. A tápvíz tartányba vezetetik s ott a *Worthington* szivattyú fáradt gőzével előmelegítetik. A két fekvő gépen a lendkerék helyett egy-egy három fázisu váltakozó áramu generator van ékelve, egyenként 400 kilovoltampére teljesítménnyel. A gerjesztő gép egy forgattyúval van kapcsolva. Az álló géphez közvetlenül kapcsolatik egy háromfázisu váltakozó áramu generator 300 kilovoltampére teljesítménnyel és közvetlenül kapcsolatik gerjesztővel.

A különféle kapcsolások végzésére a gépházban levő kapcsolási tábla szolgál.

A generátorok 3000 Volt feszültségű áramot szolgáltatnak és ezen feszültséget a transzformátorok 150 Volt lámpafeszültségre redukálják.

A városban összesen 31 transzformátor állomás létesített. A kábelhálózaton levő transzformátorok vasházikókban vannak elhelyezve, a szabad vezetéki transzformátorok pedig két oszlop között nyertek elhelyezést.

A vezetékhálózat kiépítésére 2125 vezeték oszlop használtott, melyek részint közvetlenül a földben, részint vastokokban nyertek elhelyezést. Ezen vezetékre a felhasznált vörösréz mennyiség súlya 35.574 kg., méterekben kifejezve 275.735 méter hosszúságot képvisel. A kábel hálózat hossza 14.314 méter.

Az utcai világitást 1633 izzó lámpakar 60 izzó lámpa kandelláber, 60 drb. átalakított gázkandelláber, 14 HB. jesyü brillans ivlámpa, 36 drb. »V« jesyü ivlámpa adja. Az utcai lámpákhoz külön fél éjjeli és egész éjjeli vezetékek építettek és a fenn felsorolt összes lámpák a város 15 pontjáról kapcsolhatók.

Az építés 1903. év márczius 22 ikén vette kezdetét és pedig az oszlopok helyeinek megjelölésével Az oszlopok felállítása április 22-én vette kezdetét.

A villamos telep először 1903. év november hó 26-án helyeztetett üzembe és a telepet, a város f. évi december 29-én ideiglenesen átvette.

A telep építése előtt 842 fél jelentett 14000 izzólámpát és f. évi január 5-éig 631 fél lett bekapcsolva 12500 lámpával. Ezen lámpaszámon kívül számos ventilator, motor és ivlámpa kapcsoltatott be.

A nagyobb magánberendezések közül megemlítendő: a színház, a városi székház, püspöki palota, Orsolya-zárda, mely utóbbi egy kis színházi berendezéssel is el van látva, továbbá az elmebetegkórház, Bihar vm. közkórháza és Bihar vm. székháza.

A telep építésvezetősége állott: 1 építésvezető, 2 gépészmérnök, 1 pénztárnok, 1 könyvelő, 3 főszerező és egy raktárkezelőből. — Összesen 53 szerelő és állandóan 140 segédmunkás dolgozott.

Az első oszlop a Réten, a Szőlőtelep-utca sarkán, az utolsó pedig a Vizvezeték-utca végén nyert elhelyezést.

Baleset egy izben történt, az is könnyebb természetű volt és a sérült 3 hét alatt ki is gyógyult.

A telep építésének kezdetén 6000 drb. egyszerre égs 50 Wattos izzólámpa volt tervezve, ami körülbelül 9000 felszerelt lámpának felel meg; ebből a kiépítésig 14.253 izzólámpa és 80 ivlámpa lett.

Az építkezés alatt 70 kocszi rakomány áru érkezett.

A költségek a következők:

A központi telep elektromos és gőzberendezése	— — — —	380.000 kor.
A légvezeték	— — — —	142.000 »
A kábelvezeték	— — — —	69.000 »
Az utca rendbehozása	— — — —	64.000 »

Összesen: 655.000 kor.
Hosszabb időt vett igénybe a telep helyének megállapítása, mert kérdéses volt, hogy

találnak-e az üzemhez szükséges mennyiségben vizet. A váravelenczei vasutállomás közelében állítólag nem találtak elég vizet, a közraktár mögött pedig a terület alkalmatlannak tűnt ki. Végre a régi sertésvásártér egyrészt jelölték ki, amelyhez a szomszédos telket is megvásárolta a város.

A központi telep helyét 1901. október 28-án tűzték ki s 1902 februárjában kezdték meg az építést. A gépháznak 1902-ben fedél alá kellett volna jönni, de a korán beköszöntött nagy hideg miatt novemberben kénytelenek voltak a munkálatot beszüntetni.

A központi telep magas építési munkálatait a városi mérnöki hivatal tervezte s *Incze Lajos* és társa vállalkozók építették, s az ellenőrzést *Hanzlián János* v. építész teljesítette *Köszeghy József* főmérnök felügyelete alatt.

A villamos berendezés és felszerelés terét a Ganz-cég ingyen készítette el s az egész munkálatot teljesítette, dr. *Hoór Mór* igazgató felügyelete és *Abel Ignác* építés művezető vezetése alatt.

A gépeket a Ganz gyár részére a budapesti *Nikolsohn* gépgyár teljesítette. A géprőbák teljesítését *Klemens Pál* és *Altenstein* Henrik főmérnökök ellenőrizték.

A telep körkéményét az e téren világhírű *Custodis* cég építette, 7800 kor. összegért.

*

Elismerés illeti a város életében korszakalkotó mű létesítése körül a város polgármesterét: *Ráder Károlyt*, főjegyzőjét: *Bordé Ferenczet*, aki elejétől végig mint a bizottság elnöke dolgozott buzgalommal s a város főmérnökét: *Köszeghy Józsefet*, aki az egész mű felügyeletének terheit viselte, továbbá *Hoór Mór* tanárt és *Hollós József* kir. főmérnököt, akik nagy szaktudásuk mellett fáradszathatlanul munkálkodtak a város érdekében.

Végül a hálás tisztelet hangján kell megemlékeznünk dr. *Károly Irén* bizottsági tagról, aki nagy tudásának teljes sályával, önzetlenül küzdött a villamos mű létesítése érdekében s akinek főként lehet köszönni, hogy az a mai alakjában létesült. A bizottságon kívüli tollal is küzdött a villamos világitás mellett s lapunk olvasói még emlékezhetnek azokra a szép és magas szakcikkekre, amelyekkel propagandát igyekezett csinálni a villamos műnek. A város közönségének elismerése érte. (vgy.)

Ujabb obstrukció.

Ami tegnap még kétes volt, hogy lesz-e újabb obstrukció az egész vonalon, az ma már teljesen biztosnak látszik. Amit *Holló* javaslatja és *Polónyi* felszólalása nem hozott meg, azt meg fogja hozni az, hogy gróf *Tisza István* miniszterelnök nem képes ígéreteit bevéltetni és hogy a kormánynak ugynevezett nemzeti akciója már az első lépésnél megrekedt.

Már csak napok kérdése, hogy az obstrukció az egész ellenzéki vonalon újra kitörjön. Es ebben az újabb obstrukcióban részt fognak venni a pártonkívüliek, a néppárt, az *Apponyis* ták és mindazok, kiket az újabb helyzet a kormánypártból való kilépésre fog kényszeríteni.

Az új obstrukciót a *katonai büntelőtörvény reformja* fogja okozni. Ez a kérdés előzetesen részleges miniszterválságot is okozhat. Ha gróf *Tisza* komolyan veszi az ő ígéreteit és ő váltig hirdeti, hogy ő csak komolyan ígér: nem is szabad neki várnia, míg a nagy parlamenti vihar újabb kitör, őt elsőpri és kiszámíthatlan bajokat okoz: vissza kell önként és azonnal lépnie, mert megakadt az első lépésnél, melyet progra mjának megvalósítására tett és nem tud megfelelni a vállalt kötelezettségeknek, melyekkel saját pártjának és részben az ellenzéknek bizalmat kérte és úgy aktív, mint passzív formában meg is kapta.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, jan. 9.

A karzati jegyek miatt volt egy kis vita a mai ülésen. **Lovász Márton** felszólalt, hogy rendetlenül osztják ki a karzati jegyeket, némely ember három napig is vár és mégsem kaphat jegyet.

Buzáth Ferencz: Ugyanezzel a panasszal fordul a Házhoz.

Csávossy Béla háznagy azzal védekezik, hogy csak annyi jegyet adhat, amennyi rendelkezésre áll.

Kaas Ivor báró amiatt szólalt fel, hogy a minap egy karzati közbeszólót, aki az obstrukciót elítélte, szabadon bocsátották, egy másikat, aki azt helyeselte, átadták a rendőrségnek.

Feilitsch Arthur alelnök megmagyarázza, hogy az egyik közbeszóló bocsánatot kért az elnökségtől, a másik vonakodott azt tenni, ezért adták át a rendőrségnek.

Madarász József szerint tekintettel kellene lenni az idegenekre.

Tisza István gróf szeretné, ha a fél ország itt lenne és látná, hogy itt mi történik.

A Ház áttér a napirendre: a véderő provizóriumról szóló törvényjavaslat tárgyalásának folytatására.

Ugron Gábor: Szólásra jelentkezik. (Nagyszai a jobboldalon.) A nagy láрма nem érv, zajjal az érveket elnémítani nem lehet.

Bodoky Zoltán: Mondta ezt már más is.

Ugron Gábor: Aki nem tud egyetlen érvet kiadni a fejéből, az a lármájával akar résztvenni a küzdelemben. (Zaj jobbról.)

Bodoky Zoltán: Azt is mondta már más is.

Ugron Gábor: Igaza van a miniszterelnöknek: az ország felének itt kellene lenni, hogy lássa, hogy itt a harc a komoly tanácskozás útján folyik. (Zaj jobbról.) A szőnyegen levő javaslat nagyon gyámoltalan alkotás, a cím négy és fél sor, az első szakasza pedig a magyar nyelv és a grammatika kerébetörése, ilyesmivel, hogy lehet a törvényhozás termébe jönni. S ha ilyen szégyenletes dolog történik akkor még kérjük is, hogy az ellenzék miért beszélt. A javaslat első szakasza a monarchia két államáról szól, ezt azt teszi, hogy van itt két alsóbbrendű állam és fölötté egy nagyobbrendű állam. Ilyesmi nincs, nem existál. Magyarország monarchia, Ausztria is monarchia, de a kettő együtt már nem monarchia, összetett állam itt nem létezik. Bünt követ el, aki a monarchia jelzőt használja, mert nekünk közös birodalom területet elismerünk nem lehet. Kifogásolja, hogy a javaslat a magyar korona országairól beszél, az annyit jelent, mintha itt valami föderáció volna, mint Ausztriában. Itt csak egy állam van, a magyar.

Popovics Vazul: De két nemzet. A horvát is politikai nemzet.

Ugron Gábor: Nemzet, de nincs királya, nincs állam területe és nincs semmi állami-sága. Azért nem szabad olyan képletes kifejezést használni, mint a magyar korona országai, nehogy a horvátokban is valami föderatív ábrándok támadjanak. Itt csak Magyarországról lehet beszélni, melyet a magyar korona-országainak csak a költők neveztek el. Nem szabad a törvényjavaslatokat úgy fogalmazni, ahogyan azok a császári törekvéseknek hízelgnek. Törvényeink megtelnek ily zagyva kifejezésekkel s megzavarjuk a polgárok közjogi érzékét. Az ily kétértelműségek következménye a tegnapi incidens is, kétértelmű juttékkal elakarták hitetni a nemzetet, hogy az ő joga egy képviselőházi határozattal meg van védve s tegnap a miniszterelnök kijelentette, hogy ezzel a határozattal a vitatott jog nincsen megvédelmezve. Az a miniszterelnök, aki a király öröklött felségjogáról beszél, bünt követ el a nemzet ellen. A miniszterek sem arra valóak, hogy a király személyének hódoljanak

Hogy itt egy hatalmas birodalom fennállhasson, ahhoz nem az szükséges, hogy császárkodjanak, hanem hogy a nép szabad és boldog legyen. Határozati javaslatot ad be arra, hogy a törvényjavaslatot új szövegezés céljából utasítsák vissza a bizottsághoz.

Bodoky Zoltán: Személyes kérdésben kijelenti, hogy a folyó küzdelmet nem tartja az érvek harcának és így fölüllegesnek tartja, hogy érvekkel részt vegyen benne.

Bodoky Zoltán: Személyes felszólalása után

Molnár Jenő szólalt fel, aki hosszasan szól a szakaszhoz.

Kristóffy József: Közbeszól.

Molnár Jenő: Szívesen veszem, ha a tuloldalon is kiállanak a porondra, de közbeszólásokkal engem nem fognak zavarba hozni.

Kristóffy József: Nem is akarjuk.

Molnár Jenő: Tőled még sohase hallottam egy szakszerű beszédet, de én ezelőtt is mindig beszéltem, mikor nem obstruáltam, hát hogye beszélnek most, ha nem tetszik neked. (Élénk derűltség.) Tovább beszél élénken, temperamentumosan és a teremben levők jóízű figyelmessége közt, végül kijelenti:

— Nem fogodom el a javaslatot, hanem csatlakozom Ugron Gábor határozati javaslatához.

Már fölhangzott az éljenzés és helyeslés a balon s Molnár Jenő leakart ülni, mikor **Holló** odanyújt neki egy — zárbeszédre jogosító határozati javaslatot. Molnár Jenő rémülten ugrik föl.

— Tíz percre felfüggesztem az ülést, — mondja az elnök.

Kanonokok beigtatása.

Nagyvárad, jan. 9.

(M.) A nagyváradai l. sz. székesegyházban folyó hó 9-én, szombaton ment végbe a **Zajnai** János és **Kucsovsky** Lajos kanonokok elhunytá, valamint a káptalanban történt fokozatos előléptetések következtében megüresedett két kanonoki székbe dr. **Karsch** Lollion és **Bundala** Mihály ünnepélyes beiktatása.

Jelen volt a helybeli papság nagy számban, dr. **Bundala** János Budapest józsefvárosi káplán, az új kanonok testvéröccse és **Medics** Nándor Lazarista főnök Budapestről, továbbá a káptalani tisztikar teljes számban, irgalmas nővérek, növendékpapok és előkelő közönség.

Miután az előléptetett és kinevezett kanonokok hitvallást és esküt tettek, kivonultak a székesegyház főoltárához, hol Isten segítségét kérték az ünnepélyes ténykedéshez.

Majd **Vinkler** József nagyprépost emelt szót s elparentálta elhunyt kártársait a következőkben:

Gyászbeszéd.

Két kanonok társunknak, **Zajnai** János praelatus, olvasó kanonoknak és **Kucsovsky** Lajos mesterkanonoknak halálesete borította gyászba káptalanunkat a múlt év lefolyása alatt. S ami figyelemre méltó, az azon körülmény, hogy a kérelhetlen halál csaknem ott kereste fel mindkettejüket, hol fájdalunkban enyhülést, szenvedésükben vigasztalást, betegsükköbe gyógyulást kerestek. **Zajnai** János alig érkezett haza a lussin-piccoloi és reichenhalli fürdőből s az isteni Gondviselés magához szólítja. **Kucsovsky** Lajos a kőszegi gyógyintézetben fejezte be kanonokká történt kineveztetése óta folytonos betegeskedésben töltött életét.

Mindketten tudományosan képzett, társadalmilag művelt tagjai voltak testületünknek, s mindketten a tanítás terén szolgálták egyházunkat és hazáikat.

Zajnai Nagyszombatban volt gymnáziumi tanár, majd Esztergomban képezdei igazgató tanár, itt pedig mint püspöki titkár és oldal-

kanonok tett hasznos szolgálatot, végül pedig mint egyházmegyei főtanfelügyelő végezte pályáját, miután nevét emlékezetessé tette misziók tartására létesített alapítványával.

Kucsovsky Lajos 36 éven keresztül a helybeli papnevelő intézetben a papnövendékek nevelése és kiképzése, továbbá az egyházmegyei főpénztár adminisztrációja körül, végül mint szentszéki házasságvédő szerzett magának érdemeket.

Mindkettőre illenek a szentírás ezen szavai: Akik másokat tanítanak, úgy fognak ragyogni az örökkévalóságban, mint a csillagok; s mindkettőnek hült tetemeit a testvéri szeretet könnyeivel szemünkben kísértük ki a temetőbe.

Amit akkor kívántunk, azt kívánjuk most is nekik: Adjon Isten örök nyugalmat a boldog feltámadás reményében.

Alig foglalta el kegyelmes Főpásztorunk püspöki székét, első dolgát s figyelmét Káptalanunkra fordította s ő Felsőgéhez felterjesztést intézett a megüresedett két kanonoki szék betöltése s a fokozatos előléptetések iránt. Apostoli királyunk e felterjesztést elfogadta, a miről szóló okmányok egész terjedelmükben való felolvasását kéri.

Fokozatos előléptetés.

Dr. **Szemelhy** Géza püspöki titkár és **Mayer** Antal püspöki szertartásmester felolvassák az okmányokat, minek kapcsán **Vinkler** József nagyprépost beiktatja a fokozatosan előléptetett kanonokokat: **Széchényi** Jenő apátot olvasó kanonokká; **Schiefner** Ede praelatus, akit **Felser** Antal apát helyettesített, éneklő-kanonokká; **Radnay** Farkas felszentelt püspököt ör-kanonokká; **Andrássy** János, praelatus székesegyházi főesperessé; Dr. **Wolaska** Nándor v. püspököt, kit **Bunyilay** Vincze, apát helyettesített, békési főesperessé; Dr. **Belopotoczky** Kálmán, v. b. t. tanácsos, tábor püspököt pedig, kit **Palotay** László praelatusi képviselt, közép-szolnoki főesperessé.

Az oszlopos kanonoki állások és főesperes-ségek betöltése s a többi kanonokoknak előlépése után hátra volt még a két utolsó kanonoki székre kinevezettek beiktatása.

Az új kanonokok.

Ezek egyike, folytatja kitarással a 83 éves nagyprépost, dr. **Karsch** Lollion, derecskei plébános, ki 1869-ben lett áldozópappá s először mint segédlelkész működött, de kitűnő tehetségénél és tudományos képzettségénél fogva 1870-ben papnevelői tanulmányi felügyelővé, alig egy év múlva rendes tanárrá s ez állással kapcsolatban jogakadémiai hitszónokká lett, majd a szentszéknél szegények védője, a zsinati vizsgáló bizottság tagja, 1891-ben pedig derecskei plébános. Fáradhatatlan buzgóságával, jótetteivel s tudományos műveivel, melyek közközen forognak, hívei ragaszkodását, pap-társai és polgártársai tiszteletét érdemelte ki, s most üdvözöljük a kanonoki székben, kit jelen beiktatása alkalmával **Gróca** Béla, prépost helyettesített.

Végre a másik kitüntetett **Bundala** Mihály, központi papnevelői igazgató, ki majdnem három éviizeden át folytatott működése alatt részint az egyházmegyei, részint a központi papnevelőben a papnövendékek lelki életének képzésével és fejlesztésével, részint az irgalmas nővérek lelki vezetésével, részint a lazarista atyák betelepítése s templomuk és kolostoruk építése körül, részint a vidékről a fővárosba özönlő munkásnők menhelyének létesítése és biztosítása körül szerzett magának érdemet.

Erdemei elismerésében részesült már 1886-ban, midőn b. e. XIII. Leo pápa titkos kamarásává tette s mi is örömmel látjuk viszont azt a férfit, akit 1888-ban bocsátottunk el magunktól s teljesítjük apostoli királyunk és kegyelmes püspökünknek kanonoki székébe való beiktatására vonatkozó parancsát.

Beköszöntő.

Az új kanonokok nevében *Bundala Mihály* a következőkben válaszolt:

Talán nem kell mondanom, hogy meghatottan állok e helyen; de ami meghat, nem a titkos vágyak teljesedése fölött érzett öröm, hanem azon tudat, hogy az a hely, melyhez közel állunk, az oltár, a tabernaculum, az Isten trónja. Ha pedig Isten trónja, akkor nekünk méltóknak kell lenni hozzá. Amint ugyanis az égben angyalok dicsérik az Istent, úgy méltó, hogy az angyalokhoz iparkodjunk hasonlökká lenni s így dicsérhessük mi is az Istent. S ha ezen tulajdonságnak meg kell lennie, mit szólunk még azon tulajdonságokhoz, melyekkel ez illusztris társaságban birnia kell annak, ki méltóképpen akarja betölteni helyét? Ez a hely ugyanis nem a tétlenség helye, hanem az ész, szív és kéz jótéteményeinek gyakorló tere. A múltban művelte és műveli a jelenben, ez az ész a tudományt, a szív lelkesedik Isten és a haza jóvoltáért, ez a kéz pedig fáradhatatlan az embertársaival való jöltevésben. Ezekből látom a reám hármló kötelességeket.

De legyen szabad ezen kötelességek mellett leróni háfam adóját is első sorban apostoli királyunk iránt, áldja és tartsa meg Isten testi és lelki erőben. De szívem elborul s szavam elakad, mikor hálámat kegyelmes főpásztorom iránt akarom kifejezni. Erzem gyöngeségemet, azért hálám nem lehet más, mint hogy ahhoz forduljak, ki mindent megtehet s kérjem, tartsa meg Főpásztorunkat egyházunk és hazánk javára, hogy betölthesse szive gazdagon termő jószándékait.

Mi, távollévő társammal, igyekezni fogunk, hogy kötelességünk teljesítésével segítségére legyünk főpásztorunknak nemes munkájában. De nem mulaszthatom el hálámat a főtiszt. káptalan iránt sem azon önzellen jóindulatáért, melylyel tagjai közö fogadói méltóztattott. Nehéz azonban kifejezni köszönetemet, mert itt nem szó, hanem nemes szív beszélt. A káptalan feje az összes papság követendő példaképe s iparkodni fogok nyomdokaiba lépni, s érte pedig kérem a jó Istent, tartsa meg soká számunkra, hogy kötelességeink teljesítésében, a káptalan jogainak védelmében, egyházunk és hazánk javának előmozdításában az ő nemes példája szerint munkálkodhassunk. A káptalan tagjaitól végre gyöngeségeimért elnézést, teendőim végzésében pedig segítséget kérek.

Ezzel s a jó Istennek hálaadás után véget ért az ünnepélyes kanonoki beiktatás.

Az új kanonokok s a káptalan tagjai délben Főpásztorunk vendégei voltak.

TAJÉKOZTATO.

Jan. 10. Az új városház megnyitó ünnepe.
Jan. 24. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 2. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 14. Kath. Szabad Liceum matinéja.
Febr. 25. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Márcz. 10. Kath. Szabad Liceum böjti estélye.
Márcz. 24. Kath. Szabad Liceum zárünnepélye.
Apr. 14. Kath. Szabad Liceum zárünnepélye.
Prohászka Ottokár dr. szónoki beszédével (estél.)

Menedéket a hajléktalanoknak.

— Ertekezlet a kenyérszítók ügyében. —

— 904. január 9.

A tél tartós hidege rázudította a pusztulással fenyegető nyomorúságot a hajléktalan tengődőkre s szomorú aktuálitása a szezonnak a nyomorgók életéről való gondoskodás. A társadalom ismét akcióba lép s megindítja azt a jótékony mozgalmat, mely tavaly is az éhezők százait látta el kenyérrrel s melegedő nyitott a hajléktalanoknak.

Egy ízben már *Gerő Armin* főkapitány értekezletre hívta a mozgalom rendezőit s annak idején megirtuk, hogy a melegedő helyek megnyitását már akkor elhatározták s azóta a rendőrség volt helyisége e célra berendezve nyitva áll a hajléktalanoknak. Látogatják és minden éjszaka 40—50-en. Tehát a végső nyomorúságon segítve van.

Azonban a tartós hideg fokozta a nyomorúságot s *Gerő Armin* főkapitány ismét értekezletre hívta a mozgalom intézőit, hogy a további teendőket megbeszéljék.

Az értekezletet tegnap délután 5 órakor tartották meg a főkapitány hivatalos helyiségében.

Jelen voltak: *Mezey Mihály*, *Mihelyi Adolf*, *Grósz Menyhért*, *Deési Géza*, *Grósz Zsigmond*, *Pacz Sándor*, *Lévay Zsigmond*.

Az értekezlet megnyitása után *Gerő Armin* főkapitány előterjesztette, hogy a múlt értekezlet intencziói szerint a melegedő állandóan nyitva van s éjszakáról-éjszakára 40—50-en látogatják. Ezenkívül a tavalyi maradványból 279 koronával segítettek 42 szegény családon részben házbér hátralékok kifizetésével, részben a tűzifa osztással. Rendelkezésre áll még 2072 korona múlt évről maradt pénz és a László malom 2330 korona adománya.

Az előterjesztést tudomásul vették s ezután *Mihelyi Adolf* szólalt fel. Sürgeti a jótékony akció széles körű megindítását, hogy a hideg fokozódásával égető nyomorúságba kerülő embereken idején és megfelelő módon segíthessenek.

Ezzel szemben *Gerő Armin* kifejti, hogy a nyomorúság még nem mutatkozik olyan mérvekben, hogy nagyobb arányú akció megindítását tenné szükségessé, mert a hajléktalanokról kellőképpen gondoskodva van, a munka nélküli szegény iparosok pedig sokkal önértesebbek, semhogy az alamizsna után nyulónak, s inkább egymás segítségét veszik igénybe s a munkás egyesületek gondoskodnak is a munkanélküliek segélyezéséről.

Tehát csak annak látja szükségét, hogy a rendelkezésre álló összeget használják föl az előforduló esetekben segélyezésre s csak az esetben indítsanak nagyobb mozgalmat, ha a nyomorúság nagyobb mérvet öltene.

Ez értekezlet feladatának csak azt látja, hogy határozzanak a fölött, hogy mi módon használják föl a rendelkezésre álló összeget.

Ezek után elhatározta az értekezlet, hogy a főkapitányra bizzák a momentán segítségre szorulókat kenyérrrel, tűzifával s egyzerszint elhatározták a melegedők állandó nyitva tartását.

Ha pedig a hideg fokozódna és szükségessé válnék az ingyen leves osztás, új értekezletet hívnak össze.

UJDONSAGOK.

A város ünnepe.

Kettős ünnepet ül ma Nagyvárad városa; két hatalmas mű felavatását hirdetik az új székházon lengő lobogók s a messze sziporkázó villamos ivlámpák az új székház tornyán.

Az új városháza diszes otthont nyújt a város közigazgatásának, a hatalmas villamos

mű pedig a város jövő fejlődésének — legálább úgy reméljük — alapját veti meg.

Az új városi székház diszítését már tegnap előkészítették. A homlokzat kupolájára felhúzták a város színeiből összeállított lobogót, a torony csucsán pedig a nemzeti lobogó ékeskedik.

A palota kapualját, lépcsőházát és a lépcsőket *Farkas József* jeles műkertész pompásan diszítette növényekkel.

Az épületbe a fölépcsőn át csak jegyekkel lehet bejutni s a diszterembe is csak a jegy előmutatása mellett léphetnek be.

A rendet jelvényes városi tisztviselők és diszbe öltözött rendőrök tartják fenn.

A felavató diszgyűlés délelőtt 11 órakor kezdődik s a következő programmal lesz megtartva:

Dr. *Beöthy* László főispán megnyitó beszéde.

Rimler Károly polgármester ünnepi beszéde.

Dr. *Hoványi* Géza biz. tag indítványa, hogy a főispán megnyitóját és a polgármester ünnepi beszédét a közgyűlés jegyzőkönyvében örökítsék meg, továbbá a felavatás emlékére 20,000 koronás jótékonycélú alapítványt tegyen a törvényhatóság.

Dr. *Beöthy* László főispán záróbeszéde.

A diszgyűlésre a bizottsági tagokon kívül a következő notabilitásokat hívták meg:

Dr. *Szmrecsányi Pál* v. b. t. t. l. sz. püspök, dr. *Radu* Demeter g. kath. püspök, *Vinkler József* ez. püspök, a város diszpolgára, *Mangra Vazul* g. k. püspök-helyettes, *Lovag Steinsberg Mór* altábornagy, *Ritoók Zsigmond* táblai elnök, *Medvigy Mihály* táblai tanácselnök, báró *Karg János* ezredes, *Békéssy József* ezredes, *Mayor Miklós* alezredes, *Nátafalussy Kornél* tankerületi igazgató, *Sávelel Kálmán* királyi főgyógyász, *Novotny S. Alfonz* prem. r. igazgató, *Stauber József* realiskolai igazgató, *Kovács S. János* keresk. isk. igazgató, *Papp Miklós* kir. p. ü. igazgató, *Varró Domokos* kir. főmérnök, dr. *Barabás Béla* orsz. gyűl. képviselő, *Keszthelyi Zoltán* megyei főjegyző, továbbá a sajtó képviselői és az építési bizottság tagjai.

Belépő jegyeket adtak ki a karzatra s álló jegyeket a földszintre.

Délben a város ünnepe alkalmából dr. *Szmrecsányi Pál* váradai püspök diszbeszédét ad, amelyre a törvényhatóság tagjai hivatalosak.

A villamos felavatási ünnepélye délután 4 órakor lesz a Pecze mellett levő központi telepen.

Este a városház tornyán kigyulnak a hatalmas fényű ivlámpák, míg a torony loggiáinak contourjairól az izzó lámpák szórnak villamos fényt.

Este 8 órakor a Ganz-czég nagy társas vacsorát rendez a Sas éttermében, amelyre a város előkelő közönségéből sokakat hívtak meg.

Dr. *Radu* Demeter gör. szert. katolikus püspök a következő megleghangu levelet intézte *Rimler* Károly polgármesterhez:

Nagyságos polgármester Ur!

Mély tisztelettel vettem Nagyságod Nagyvárad város új székházának ünnepélyes megnyitása alkalmából f. évi január hó 10-én megtartandó rendkívüli közgyűlésre szóló becses meghívását.

Midőn ily körültekintő figyelméért köszönetemet nyilvánítanám, van szerencsém szives tudomására hozni, miszerint készséggel és örömmel fogok megjelenni azon fényes palota felavatási ünnepélyén, mely Nagy-

várad város minden jó és szépért lelkesítő közönségének áldozatkészségét örök időkre van hivatva hirdetni. S egyben kérem a mindenható Istent, hogy a város tisztviselői új hajlékuk díszes falai között, a jövőben is, buzgó és fáradságot nem ismerő szorgalommal szolgálják Szent László városának érdekeit, hogy ekként ez, mindenkör nagy történelmi múltjához méltó legyen.

Fogadjja Nagyságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Nagyvárad, 1904. január 4.

Dr. Radu Demeter.
nyáradai gör. kath. püspök.

Előfizetési felhívás.

Január elsejével lapunk fennállásának tizedik évfolyamába lépett. Egy évtizeden keresztül becsületos törekvéssel, buzgalommal igyekeztünk a közérdek szolgálatában azon nagy célra: a katolikus öntudat felébresztését, a katolikus érdekek istápolását előmozdítani.

Az új évtized küszöbén bizalommal fordulunk a nagyközönséghez, mindazokhoz, akik elveinket és irányunkat ismerik s méltányolják. Nehéz időkben becsülettel álltuk meg helyünket, s hiszszük, hogy a közönség bizalma nem fordul el tőlünk, hanem annál nagyobb mértékben mutatja irántunk ragaszkodását, minél nagyobb szükség van küzdeni a destruktív irány ellen.

Programmunkat ismeri a közönség. Célunk egy minden politikai párttól független kath. irányu lapot adni, mely Nagyvárad és Biharmegye érdekeit védvé, e mellett hűtükre legyen a főbb országos, kivált katolikus szempontból érdekes eseményeknek.

Budapesti tudósítónk azonnal és kimerítően értesít minden nagyobb jelentőségű eseményről, országgyűlési tudósításaink nemcsak bőveket és hűek, hanem egy fél nappal megelőzik a budapesti lapokat.

A vidéki és országos eseményekről jól szervezett levelezői karunk értesít a megye minden pontjáról s az ország nagyobb városairól.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy lapunkat pártolni, és ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek, hogy a keresztény eszmék elterjedjenek a nép minden rétegében.

A TISZÁNTUL szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhöz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

* A **Katolikus Szabad Liceum** gazdag műsora legközelebb még egy rendkívüli előadással fog szaporodni. Mint már jeleztük, dr. **Szolcsányi Hugó** kir. kath. jogakadémiai tanár fog felolvasni a magyarországi katolikusok életéről néhány rendkívül érdekes adatot, úgy hogy e nagybecsű értekezést a Kör külön matiné keretében kívánja a közönségnek bemutatni. Az ünnepély idejét és teljes műsorát legközelebb közöljük.

* **Barabás Béla Nagyváradon.** Nagyvárad város országgyűlési képviselője, **Barabás Béla** tegnap este a hét órás gyorsvonattal Nagyváradra érkezett, hogy az új városháza mai megnyitó ünnepén résztvegyen. A vasutnál pártbívei járták nagyszámmal élén **Szokolay Tamás** elnökkel. A vasuttól a Fekete Sasban levő szállására hajtatott Barabás képviselő, majd nyolcz óra után Kovács László kert-utcai vendéglőjébe ment, hol már ekkorra tekintélyes számban gyűltek össze a képviselő barátai, hívei. A vacsóra a legkedélyesebb hangulatban folyt le pohárköszöntőkkel tarkítva s a késő órákig együtt tartotta a díszes társaságot.

* **Felépült bíró.** A nagyvárad kir. járásbíróság rokonszenves, képzett albirája, dr. **Kiss Béla** felépült súlyos betegségéből s újra elfoglalta hivatalát a polgári osztálynál.

* **Felolvasó ülés a Szigligeti-társaságban.** A nagyvárad Szigligeti-Társaság mához egy hétre 17-én vasárnap délelőtt 11 órakor a kir. katolikus jogakadémia dísztermében felolvasó ülést tart. Ez alkalommal, **Nagy Márton** központi főszolgabíró, tanulmányt olvas fel, és dr. **Várnai Ferencz** ügyvéd egy kisebb elbeszélést tart. A felolvasó ülésre a meghívókat a jövő héten küldik szét.

* **Köszönetnyilvánítás.** A nagyvárad első általános munkás betegségélyző egyesületének gyarapítására adakoztak nagymélt. és főtisztelendő dr. **Szmrecsányi Pál** püspök ur 200 kor., mélt. **Vinkler József** püspök ur 40 kor., mélt. **Rajnay Farkas** püspök ur 30 kor., mélt. **Palotay László** praelátus ur 20 kor., nagys. **Bognár István** kanonok ur 20 kor., nagys. **Grócz Béla** kanonok ur 20 kor., nagys. **Bunyitay Vincze** kanonok ur 10 kor. és nagys. **Andrássy János** kanonok ur 10 kor. — Ezután mond hálás szívből jövő köszönetet a némes szívű adakozóknak az egyesület nevében. **Zhoray Gyula**, egyesületi elnök.

* **A közegészségügyi bizottság ülése.** Tudjuk, hogy az elmúlt december hóban nagy mértékben uralkodott városzerte a ronsoló toroklob az apró gyermek-körében, mi okból az olasz városrészen, hol a járvány legjobban fellépett, az elemi iskolákat be is zárták pár nappal a karácsonyi szünidő kezdete előtt. Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága holnap hétfőn, 11-én délután 5 órakor dr. **Kowrad** Márk előklete alatt a város új színházának szakbizottsági termében gyűlést tart, melyen dr. **Baróthy Akos** városi főorvos be fogja terjeszteni jelentését a ronsolótoroklobról.

* **Halálozás.** Részvétellel értesítünk, hogy **Almaszegi, d.-romacsaházi-kálnai özv. Balogh István** szül. szigeti és kézdívásárhelyi **Barthos Paulina** tegnap d. e. 11 órakor, éite 71-ik, rövid és súlyos szenvedés után elhunyt. Temetése ma d. v. 2 órakor lesz Micskén, a róm. kath. egyház szertartása szerint.

* **Tűzveszedelem a papnevelő intézetben.** Nagyriadalom támadt tegnap este 6 óra felé a róm. kath. papnevelő intézetben. Egyik kémény kigyuladt s a felcsapó lángcsóvák tűzveszedelemmel fenyegettek. **Szilágyi Sándor** önkéntes tűzoltó azonban idején felkuszott a tetőre s a tüzet csakhamar lokalizálta.

* **Egy urió halál.** Őszinte mély részvétellel értesítünk, hogy Nagyvárad egyik kiváló derék polgárának **Csobánczy Lajos**nak neje tegnap reggel elhunyt. A kiadott gyászjelentés a következő:

Csobánczy Lajos ugy a maga, valamint gyermekei: **Jolán** és **Margit**, vejei: **Kovács Dénes** m. kir. adótárnok és **Tóth Lajos** budapesti

ker. kapitány, az elhunyt testvérei: **özv. Nilgesz Jeromosné** és **Drágán Sándorné**, ugyszintén számos rokonai nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy a legjobb feleség szerető anyja, anyós, testvér és rokon **Csobánczy Lajosné** szül. csikpálfalvi **Salamon Erzsébet**nek folyó hó 9-én, reggel fél 8 órakor életének 66-ik, boldog házasságának 44-ik évében, hosszas és kínos szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó hó 11-én, reggel 9 órakor fogtak **Beöthy Ödön**-utca 20. sz. saját házában a róm. kath. egyház szertartása szerint beszentettetni és a Szent László-templomban megtartandó gyász szent mise után az újvárosi központi temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak Nagy-Várad, 1904 január 9. Aldás és béke lengjen porai felett!

IRODALOM.

H ó v í r á g o k.

Nagy hószirmok hullnak, hullnak . . .
Föld asszony fejét belepve,
menyasszonyi koszorúnak.
Az ég újra eljegyezte.
Mert eljegyezi minden évben,
mint ahogy már réges-régen.

Hej, szomorú eljegyzés ez.
Egybekelni sohse tudnak.
Messze még a Föld az Eghez.
S ez rá csak virágot hullat.
Sok virágot, szízfehéret,
mely itt fonnyad; csak fönt élhet.

. . . Messze vagyok én is tőled,
Itt. Mig te hegyekentulon.
Oh, de barna fűrtös földet
én is lázd megkoszorozom.
Rá szerényke koszorúnak
Lelkemből virágok hullnak.

Dalvirágok, hófehérek.
S beborítják fűrtös földet.
Es cserébe amit kérek:
Te ne dobd a sárba őket!
. . . Fehér szirmok koszorúnak
künn is, bent is hullnak . . . hullnak . . .

Haraszi Lajos.

EGYESÜLETEK.

A biharmegyei és nagyváradai nőegylet vál. ülése.

A biharmegyei és nagyváradai nőegylet f. hó 9-én özv. báró **Gerliczy Félix**né előklete alatt választmányi ülést tartott, melyben részt vettek özv. **Grunwald** Henrikné alelnök, **Batig** Ferenczné, Dr. **Molnár Imréné**, V. **Papp Józsefné**, **Stark Róza**, **Vértessy Andorné**, **Voszka** Ferenczné választmányi tagok és **Böszörményi Géza** jegyző.

A választmány örvendetes tudomásul vette, hogy a múlt évi Katalin-estély a menház javára 326 kor. 80 fill. tiszta jövedelmet hozott s hogy megyés püspökünk Dr. **Szmrecsányi Pál** a menház javára 200, az árvaház javára pedig 100 koronát adományozott, továbbá, hogy az egyesület fáradságtalan elnöknője özv. báró **Gerliczy Félix**né a menház javára 1524 koronát gyűjtött és hogy a karácsonyi gyűjtés ugyane célra 307 kor. 20 fillért tesz ki. Ezenkívül özv. **Mayer** Agostonné az Erzsébet leányárvaház javára 4 koronát adományozott.

Mély fájdalommal emlékezett meg a választmány egyik ügybuzgó tagját, Dr. **Nagy** Ferenczénél ért súlyos vesztéséről, mely őt

férjének elhunytával érte s részvétét jegyzőkönyvileg rendelte megörökíteni. Végre a választmány Haisz Julianna örvéni illetőségű 8 éves árját az Erzsébet leányárvaházba felvette.

SZINHÁZ.

Monna Vanna. Hétfőn, január 11-én Monna Vanna kerül színre a főszerepében E. Kovács Mariska, Tóth, Szarvasi Bognárral.

A jövő hét műsorát csak a keddi lapokban lehet leadni, mivel *Fregoli* (Frizzó) átváltozó művész csak vasárnap ad biztos választ vendégszereplésének megkezdésére. A jelzett művész több estén át fog vendégszerepelni.

Ma vasárnap két előadás lesz a Szigligeti-színházban, d. u. 3 órákor félhelyárakkal színre kerül a *Bob herceg* operett, este rendes helyárak mellett: Diszelőadás. Nagyváros város székházának felavatása alkalmából színiere kerül: *A csókos*, Szigligeti Ede népszínműve.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 20.

Bérletszám 96. (páros.)

Ma, vasárnap 1904. január 10-én:

Délután 3 órákor fél helyárakkal:

Bob herceg.

Operette.

Este 7^{1/2} órákor rendes helyárakkal:

Csikós.

Színmű.

HELYÁRAK: Nagypáholy 14 korona. Földszinti és első emeleti páholy 12 kor. Másodemeleti páholy 8 kor. Zsólye 3 kor. Korszék 2 k r. 40 fill. Támlásszék, 2 kor. Erkélyülés 1-ső sor 1 kor. 20 fill., közép 2-ik sor 1 kor. Erkélyülés oldal 2-ik sor 80 fill. II. emeleti zártszék 60 fill. Földszinti állóhely 1 kor., Diák és katonajegy a földszintre 60 fill. Karzati állóhely 40 fill. Egy színlap 20 fill.

Jegyek előre válthatók a színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órákor.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3. óráig előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órákor, vége 10 órákor.

Holnap, hétfőn, január 11-én

Monna-Vanna.

Dráma.

Z E N E.

Tíz kurucz nóta. Mikor pár évvel ezelőtt az egész ország lelkesedéssel fogadta *Endrődi* kurucz nótáit, már akkor mintegy önkéntesül szívébe jutott mindenkinek: Mily szép k lennének e nóták megzenésítve!

Csak hogy ebben a tekintetben egydül az óhaj volt könnyű, annál nehezebb a kivitel. *Endrődi* kurucz nótáinak megzenésítéséhez ugyanolyan kurucz lélek kellett, mint az *Endrődi* s a mellett ugyanolyan eredeti. Tehetség is. Sőt eredetiség dolgában a zeneszerzőtől még többet várunk, min *Endrőd*től. A kurucz nóták prózája megtehette azt, hogy egész strófákat átvett csekély változtatással az eredeti kurucz népdalokból; tette, sőt jól is tette, mert e strófák így váltak a nagy közönség előtt is ismeretű. Azóta a kurucz költészet kincseit mindenfelé feltárták, a zenészek felismerték a kurucz zene szépségeit s Ocskay brigadéros dalai óta állandó hangversenyszámok a

mélabus kurucz énekek. A ki urí kurucz dallamokat ír *Endrődi* verseihez, annak tisztán saját lelkéből kellett merítenie, óvatosan kerülve a már ösmert énekeknek még a mativumait is, nehogy a legcsekélyebb mértékben is utánzóknak lássék.

Ily szigorú feltételekkel állt szemben *Beleznay*, mikor arra határozta el magát, hogy zenét ír *Endrődi* kurucz dalaihoz. Nehéz feladat, mester, a ki megoldja.

Beleznay Antal megoldotta fényesen.

Tízet választott ki *Endrődi* kurucz dalai közül, tíz legszebbet s ezekhez írt hozzájuk teljesen méltó zenét. A kurucz népének sajátos mélabus hangulata, mint az ősi nap-sugár, sugározza be ezeket a dalokat, úgy hogy a kurucz jelleget rögtön fel lehet ismerni. E mellett azonban minden egyes dallam, a dallamok minden motívuma *Beleznay* saját legeredetibb alkotása. Meg tudott szabadulni az ismert kurucz dallamok befolyása alól s mégis igazi kurucz stílusban írta meg a zenét. Egyik ének szebb mint a másik. Egybeolvad, együtt szárnyal a szöveggel s teljesen belopódzik a hallgatóság lelkébe. *Endrődi*, a költő, megtalálta *Beleznay*ban a lelkével rokon, tehetségével egyenlő tehetségű zeneköltőt s így jöttek létre azok a remek kurucz nóták, melyeket a nagyváradi közönség hallás után már régóta ismer a most pedig fűzetbe gyűjtve kap kézhez.

A 10 dal kiadásával hálára kötelezte *Beleznay* a közönséget, mely bizonynyal igyekezni fog e remek dalokat megszerezni. A könnyű zenei feltétel is hozzá fog járulni a fűzet elterjedéséhez; magunk részéről csak ajánlhatjuk e nótákat minden zeneértőnek. A nóták helybeli kiadónál, *Sebő* Imre könyvkereskedőnél jelentek meg s áruk mindössze három korona.

MULATSÁG.

Farsangi Naptár.

Január 9. Kovács T. zárvizsga estéje a Zöldfában.

Január 10. Kath. Legényegylet háziestélye.

Január 12. Jogászbál.

Január 16. Tisztiestély.

Január 17. 48-as népkör bálja.

Január 30. Kiskereskedők táncestélye a Kereskedelmi csarnokban.

Február 6. Helyőrségi bál.

Február 7. Kath. Legényegylet bálja a Zöldfában.

Február 13. Kath. Kör. bálja.

A jogászbál.

Még három nap s lezajlik az idei farsang bevezető s egyuttal egyik legfényesebb bálja: a **Jogászbál**.

A **jogászbál** iránt óriási érdeklődés nyilvánul. Nemcsak a város és megye legelitőbb közönsége fog tündökölni a kereskedelmi csarnok pazar díszszal ékített termében, hanem a szomszéd megyékből is számos előkelő vendég vesz részt. Így Budapestről, Debreczenből stb.

A rendezőség, élén fáradhatatlan gavallér elnökével *Frankó* Józseffel már minden előkészületet megtett a bál sikere érdekében.

A jogászbál **kedden** 12-én este lesz a kereskedelmi csarnokban. Belépti díj személyenként 5 korona. Kezdeté este 9 órákor.

Tiszti mulatságok. A katonai tisztikar is megmozdult, hogy a farsang örömeiből közege részét. Eléken emlékeztük még azokra a fényes tisztestélyekre, bálakra, melyek egybegyűjtötték a polgári a katonai előkelő ég színe jvát. Mint értesülünk, az idei farsangon **január 16 án** lesz a tiszti estély, melyet **február hó 6 án** a helyőrségi bál követ.

Háziestély a Legényegyletben. A nagyváradi Kath. Legényegylet ma, vasárnap este tartja meg ünnepélyes tagfölvétellel egybe-

kötött, szokásos háziestélyét az egylet helyiségében. A mulatságot érdekes műsor előzi meg, amennyiben *Kürti* bűvész-művész-társasága mutatkozik be az egylet közönségének kacagató jelenetekben. Kezdeté este hét órákor. — Az egylet báljára vonatkozólag — mely febr. 7-én lesz megtartva a Zöldfában — tudatja a vigalmi bizottság, hogy a meghívók a legközelebb expedíaltatni fognak s akik arra igényt tartanak, szíveskedjenek az egylet bármely tagjához fordulni.

Vasutasok táncestélye. Nagysikerű hangversenynyel egybekötött táncestélyt rendeztek tegnap este a vasutasok a Fekete Sas nagytermében. A hangverseny műsorát *Papp* János nyitotta meg, utánna a kath. legényegylet kitűnő dalárdája adott elő néhány magyar nótát. Hegedüs Soma altiszt pedig *Coppée Kovácsok sztrájkja* című költeményét szavalta nagy hatással. Ezután következett az este fénypontja: *Ruzsinszky* Ilona asszony énekelte el *Mautner* zeneiadar bájos román-czát frenetikus hatással. A mélyérzésű kedves dalocska előadásával a primadonna elragadta a közönséget. A művésznő sikerében osztozott a szerző is, a kit zajosan megtapsoltak. A hangverseny kedves frappáns befejezésül Horváth Kálmán a Szigligeti-színház népszerű baritonistája adta elő **minden kész** a sifonérban refrainú kupléit, A pazar humorral előadott kuplékat zajos tapsokkal jutalmazta a hálás közönség. A hangverseny után megkezdődött a tánc.

Az „iparos ifjak“ táncvigalma. Ma este lesz az iparos ifjak önképző egyletének táncvigalma a Zöldfa dísztermében, mint lapunkban többször jeleztük. Bizonyára szép számú közönség jelenlétében fog lerajtani iparos ifjaink e táncestélye.

A 48 as kör táncestélye. A 48 as népkör január 17-én tartandó táncmulatsága olyannak mutatkozik, mely méltán lesz sorozható a farsang legjobban sikerült mulatságai közé. Az érdemes rendezőség főleg arra törekszik, hogy erkölcsi tekintetben ezen mulatságot minél magasabb színvonalra emelje.

A következő sorok közlésére kéretünk fel:

Felkérjük mindazokat, kik körünk e hó 17-én tartandó táncestélyre feledékenység vagy tévedés folytán meghívót nem kaptak, hogy e végből a rendezőség tagjainál, vagy a körhelyiségben (Kert-utca, Kutiák ház) jelentkezni szíveskedjenek. **A rendezőség.**

A meghívó szövege a következő:

A nagyváradi függetlenségi és 48-as népkör szükségleteinek fedezésére és könyvtára javára 1904. január 17-én a Zöldfa dísztermében zárkörű **táncestélyt** rendez. Dr. Barabas Béla orszgy. képviselő. diszelnök. Szokoly Tamás függetlenségi 48-as párt elnöke. Daday József elnök. Beczkay Lajos alelnök. Tátray Sándor szd. elnök. Weisz Lajos pénztáros. Schwarz Izidor I. jegyző. Diósy Ferenc II. jegyző. Németh Antal r. biz. elnök. Kiss Dávid r. biz. pénztáros. Katona Mihály r. biz. jegyző. Bujdosó Lajos r. biz. ellenőr. Mertz János r. biz. tag. Stern Soma r. biz. tag. Belépti-díj: Személy-jegy 2 kor. Család-jegy (3 személy) 4 kor. Kezdeté 8 órákor.

TAVIRATOK.

Az ülés vége.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, jan. 9. (Saj. tud. táv.) Szünet után az elnök beterjeszti *Katona* Mór mandátumát, kiadják az igazoló bizottságnak.

Szederkényi azután contra javaslati indítványt terjeszt be, hogy utasítsák a kormány a béke létszáma megállapítására s ezt javaslatilag terjessze a ház elé.

Raas Ivor br. támadja a kormány furfangját mellyel a Kossuth-párt és a kormány között létrejött paktumot nem úgy értelmezték, a mint azt a tárgyalások idején megállapították.

Tisza kitérő válasza után Ráth Endre interpellált. Ezzel az ülés véget ért.

Tisza és az ellenzék.

Budapest, jan. 9. (Saj. tud. táv.) Polonyi Géza ma hosszan tárgyalt Tisza István gróffal, hogy a Holló indítványára vonatkozólag megállapodásra jussanak. Tisza kitartott álláspontja mellett, s megállapodás nem történt.

Előkészületek a választási reformokra.

Budapest, január 9. (Saj. tud. táv.) Tisza István gróf ma este Bécsbe utazott informálni a királyt a múlt napok eseményeiről. Holnap már vissza utazik a fővárosba s a jövő héten már összehívja a választási reformokat megvitató értekezletet

A készülõ világháború.

— Orosz-japán bonyodalom. —

Budapest, jan. 9. (Saj. tud. táv.) A parázként lappangó világháború messze keleten lángra lobbant s a sárga tenger vizein a közel jövőben három világhatalom Oroszország, Angli és Khina páncélos hajói tartják izgatottságban a világ érdeklődését. Oroszország végre módot talált, hogy belforradalmát elodázza egy külfalorúval s egyszersmint leszámoljon a régen lappangó óriás ellentéttel mely Anglia és Oroszország között fejlődött. A készülõ háborúról érkező táviratunk a következő:

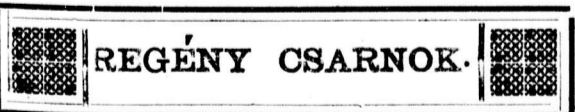
Honkong, jan. 9. (Saj. tud. táv.) A japán csirkáló hajók megérkeztek. Az angol torpedók nyomon követik.

Berlin, január 9. Oroszország Korea határán koncentrálna csapatait.

Honkong, január 9. (Saját tud. táv.) A japán sajtó nagy lelkesedéssel izgat a háború mellett.

London, január 9 (Saj. tud. távir.) Khina közbelépése biztosra vehető.

Bécs, január 9. (Saját tud. távir.) Ausztria-Magyarország a hármass szövetség többi két tagjával együtt semleges marad a küzdelemben.

A tenger alatt.

— Kalandos regény. —

57

(Megjelent a Strand Magazine 1902. évfolyamában.)

Írta: Max Pémberton.

— Szó sincs róla; — felelte a lány hirtelen. — Mi sem maradunk itt; lemegyünk lakni a tenger alatti városba; de idegennek nem szabad oda jönni . . . a kormányzó nem

engedné meg . . . Itt a szigeten mindenki alszik akkor és . . . Ah, uram, ha önök nem mennek el, mielőtt az alvó évszak beköszönt! . . . De nem, erről szó se lehet; mindenesetre el kell menniök a szigetről, mivel a tenger alatti városba nem jöhetnek le.

Ebből a kuszált beszédből sem értettem sokkal többet, mint abból, amit az öreg francia összehadart. Legfőlebb annyit, hogy az alvó évszak szörnyű nagy veszedelme, isten-csapása lehet a szigetnek . . . De miért? . . . Ez a sziget ép oly termékeny, szép és egészséges éghajlatu, mint a többi valamennyi a Csöndes-tengeren: s ime, az öreg francia is, meg Rosamunda is valami rémes alvással ijesztgetnek, olyan tündérmesébe való álommal, ami a szép Csipkerózsát szállta meg, mikor a rokka-tűjével megszurta az ujját.

Magamban mosolyogtam a badar mesén: s megnyugtatól igy feleltem Rosamundának, — Akár napos évszak, akár alvó évszak következik, Isten segedelmével, pár nap mulva elmegyünk innen, kisasszony. Hanem, ha megengedi, szeretnék még kérdezni egyet-mást. Például: ön bizonyára ismeri Czerny asszonyt . . . ?

A leány bólintott fejével s igy folytatta: — Igen, igen, ismerjük Czerny asszonyt; ő a kormányzó felesége. Azt hiszem, hogy nem boldog, kapitány ur. A napos évszakban gyakrabban látom, de az alvó évszakban nem látja senki, mert lent lakik a tenger alatti városban s azt hiszem, hogy a kormányzó bezárja. On talán barátja neki és szintén tudja, hogy boldogtalan ?

Fájdalom, nagyon is jól tudtam, hogy az: de többet is ki akarván venni a leányból, azt mondám, hogy nem tudom.

— Boldogtalan? — kérdeztem csodálkozva. — Boldogtalan ez a fiatal asszony? És aztán miért?

Ezt oly természetesen szinlelt meglepéssel mondtam, hogy akárkit is rászédhettem volna, de a kis Rosamundában az apja színez-véré keringett, — őt tehát nem csalhattam meg.

— Ha nem boldogtalan, — kérdezte a kis boszorka csintalanul mosolyogva, — akkor miért jött ön ide kapitány? . . . On azért jött, hogy segítsen rajta, hogy megszabadítsa, — oh, én jól tudom! s nekem mégis azt mondja, hogy nem tud semmit?!

— Talán tudok, kisasszony talán nem de erről majd inkább máskor beszéljünk. Most szeretnék hallani egyet-mást a kormányzóról. Micsoda ember a kormányzó? Hol lehet most és mikorra várják háza? . . .

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Országos vásárok Berettyó-Ujfalu-ban. Bihar megye Berettyó-Ujfalu községének országos vásárai 1904. évben a következő sorrendben fognak megtartatni: Február 3. juh és sertés,- 4. ló és szarvasmarha,- mindkét napon kirakodó vásár. April. 20. juh és sertés,- 21. ló és szarvasmarha,- mindkét napon kirakodó vásár. Augusztus 10. juh és sertés,- 11. ló és szarvasmarha,- mindkét napon kirakodó vásár. Október 5. juh és sertés,- Október 6. ló és szarvasmarha,- mindkét napon kirakodó vásár.

Határidők.

Budapest, jan. 9.	
Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Értéktőzsde

Budapest, jan. 9.	
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.-

Rimamurányi	488.-
Magyar jelzálog	555.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. jan. 9-én.

Magyar aranyjárdék 4%	119.-
Magyar koronajárdék	98.95
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	91.25
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	98.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentési kötvény	98.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	206.
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	163.50
Osztrák járadék papirban	100.40
Osztrák járadék papirban	100.50
Osztrák járadék aranyban	120.50
Osztrák korona	100.50
Osztrák államsorsjegyek	156.50
Osztrák magyar bank részvény	759.50
Magyar hitelbankrészvény	674.25
Osztrák hitelintézet részvény	672.25
Párisi vista	19.04
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.12
Németbirodalmi márka	239.50
Londoni vista	95.20
20 márkás arany	28.43

A szerkesztőjét felírta:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Belépési felhívás.

a „Polgári takaré- és segélyszövetkezet“

9-ik évtársulatába.

A „Polgári takaré- és segélyszövetkezet“ 1904. január 1-én új évtársulatot nyit, mely 156 héten át, vagyis 1906. év végéig tart. — Mindenki tetszés szerinti számban jeyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér (10 kr.) fizetendő. A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik és mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerült haszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékos-ságot előmozdítani és önségelyt nyújtani, a menyiben minden tag heti betétei által öomagának tőkét gyűjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeresémszámot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg 1/5 részét 6%-os kamattal mellett minden előleges bejelentés nélkül felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai cheque-lapok utján teljesíthetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenként 10 fillér (5 kr.) beiratási díj fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére írt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait valamint mindazokat, kik az 1904. január 4-től kezdődő 9-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1903 november hó.

A »Polgári takaré- és segély-szövetkezet« igazgatósa. 495.

A 9-ik évtársulat befizetési napjai: hétfő délután . . . 3-5 ig. csütörtök délután . . . 3-5 ig.

A szövetkezetnek ez idő szerint 2000 tagja van, több mint 35.000 üzletrészzel.

Az intézet fennállása óta kifizetett lejárt üzletrészekért több mint két millió kor., nyeresémsorsjegy-összeérték 156.586 kor.

Az üzletrészek befizetett értéke ez idő szerint a fél millió koronát felülmúlja.

500 forintot fizetek annak, a ki *Bartilla* fogvizének használata mellett, üvegje 35 kr. valaha ismét fogfájást kap vagy a szája büzlök. (Csomagolásért külön 10 kr.) *Bartilla A. örökösei* (E. Winkler) Wien, 19. 1. Sommersasse 1. Kapható *Nagyváradon Vadász Albert* drozseriájában Fő-utca, *Nyiry György, Molnár Lajos* urak gyógyszer árában. *Berettyó-Ujjaluban: Trajanovits Antal* gyógyszerárában. Kérjünk határozottan mindenütt *Bartilla*-féle fogvizet. (Hamisítványok feljeleltől jól d jaszatnak.) Oly helyekre, hol nem kapható *bérmentve* küldők 7 üveget 2 forint 60 kr-ért. 453

Hirdetmény. A „Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság”

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.) elfogad betéteket könyvecskére és folyó számlára: 6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os kamatot fizet.**

Előnyös feltételek mellett leszámított váltókat.

Jelzálogra kölcsönöket nyújt.

Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1903. december hó.

Az igazgatóság.

225

Belépési felhívás!

A »Nagyváradai Hitelbank takaré- és segélyszövetkezet« II-ik évtársulatába.

Belépni kívánók ezen szándékukat a »Nagyváradai Hitelbank r. t.« üzleti helyiségében (Kossuth Lajos-utca 10. sz.) bejelenthetik. Befizetési hely ugyanott.

Minden egyes üzletrész 20 fillér — beiratási díj üzletrészenként, egy- és mindenkorra — 10 fillér.

A szövetkezet célja a tagokat a tőkegyűjtésre serkenteni és a hitelt igénybevevő tagoknak olcsó kamattal — jótállás nélkül — hitelt nyújtani.

Befizetés mindennap — egész napon át, vasár- és ünnepnapokon d. e 9—10 óráig eszközölhető a »Nagyváradai Hitelbank r. t.« üzleti helyiségében (Kossuth Lajos-u. 10. sz.)

Nagyvárad, 1903. decz. hó 1.

Nagyváradai Hitelbank
takaré- és segélyszövetkezet
igazgatósága.

502

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszert, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvénynél, csúznál és meghűléseknel.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József,** gyógyszerésznél **Budapesten.**

Richter F. Ad. és társa,
** csász. és kir. udvari szállítók. **
Rudolstadt.

Névjegyek

szép kivitelben, jutányos árban készítettnek

a *Szent László nyomdában,*

Szilágyi Dezső-utca 3. sz.

MEGNYILLOT Nagyvárad, Bémer-tér (Magyar Király-kávéház mellett)
ARADÉK ÁRUHÁZ, AZ ÁLLANDÓ

hol angol női ruhaszövetek, mosó kelmék és barchetek, divatos blonzok, kötények, harisnyák, gyermek ruhák

óriási választékban, meglepő olcsó partie árban árúsíttatnak

A maradékok nem kereskedők ócskaságaiból, hanem a gyárak maradékaiból vá. aróltatnak készpénzért össze s így mindig a legújabb és legdivatosabb áruk állanak a nagyérdemű közönség rendelkezésére.

Tömeges látogatást kér tisztelettel

Freiberger Albert és Társa

➔ Tessék az üzlethelyiségre figyelni! ➔

551

Finom, szolid és izléses áruk
rendkívül mérsékelt árban

szerezhetők be

Mezey Sándor, uri-, női-divat, fehérnemű- és finom gyermek-ruha üzletében.
Nagyvárad, Szent László-tér, a „Sas”-szálloda épület.

Uraknak:

nyakkendő ujdonságok, fehérneműek, angol kalapok, harisnyák, keztyűk stb.

Vidéki rendelések pontos eszközlése.

Hölgyek részére:

bluz, jupon, pongyolák, piperecikkek.

Ugyszintén gyermekruházati cikkek nagy raktára.

Ösmert személyiségeknek választék küldetik.

414